

ELS BOTEY DE FITOR

HISTÒRIA I EVOLUCIÓ DE LA GESTIÓ D'UNA FINCA EMINENTMENT FORESTAL DEL MASSÍS DE LES GAVARRES DES DEL 1947 FINS ALS NOSTRES DIES

Les transformacions viscudes en el món rural els darrers 50 anys han estat d'una gran magnitud. A *Els últims hereus: història oral dels propietaris rurals gironins 1930-2000*, l'historiador Enric Saguer ho resumeix així: «La màquina ha desplaçat l'home, el capital al treball i l'estiuejant al pagès». Certament, d'ençà que els Botey van arribar a Fitor, fa 63 anys, les màquines han desplaçat la força dels animals i dels homes, el capital s'ha convertit en un element indispensable per a la viabilitat econòmica de qualsevol finca i els turistes han esdevingut uns dels actors més importants dels espais mediterranis

JOSEP GORDI SERRAT > TEXT
EDUARD PUNSET > FOTOS

Malgrat tots aquests canvis, però, hi ha un element que no ha variat i que és indispensable per entendre l'evolució de la gestió d'aquesta finca i de moltes altres: ens referim als lligams afectius entre la propietat i la terra. En aquest sentit, la història de la família Botey a les Gavarres és diferent a la d'altres nissagues rurals gironines, però hi té en comú un estret vincle amb la terra, i per tant l'estima i preocupació pels boscos i camps, així com pel patrimoni cultural i la història que hi ha al darrere.

La primera etapa: 1947-1967, un món que encara funciona

Josep Botey i Riera, industrial del tèxtil, va comprar la primera finca al massís de les Gavarres el 1947: el mas Anguila i les seves terres. Entre el 1947 i el 1955 Bo-

tey va anar adquirint diferents finques fins a reunir un patrimoni d'unes 1.300 hectàrees i uns 9 masos. Cal precisar que 1.250 hectàrees eren forestals i només 50 eren agrícoles. Segons Joan Botey, fill de Josep Botey, una de les raons que va motivar aquest seguit d'adquisicions en el bell mig del massís de les Gavarres era la voluntat de dedicar una part dels beneficis industrials a crear un patrimoni rústic que permetés a la família mantenir el contacte amb la natura. En aquest sentit cal tenir present que Josep Botey era un gran aficionat a la caça, activitat que l'havia portat a viatjar per diferents llocs del món i a comprar també una finca als Pirineus de Lleida.

Entre el 1947 i el 1955 Josep Botey va anar adquirint diferents finques fins a reunir un patrimoni d'unes 1.300 hectàrees i uns 9 masos

Quan l'industrial va comprar aquests terrenys, les masoveries estaven ocupades, i el bosc era pasturat i s'aprofitava per fer carbó vegetal, llenya, feixes i feixines. En aquella època l'activitat forestal encara estava condicionada pel devastador incendi del 1928, que va provocar que la major part dels arbres es tallessin progressivament. En conseqüència, durant els anys cinquanta la major part de les masses forestals eren joves. Malgrat aquesta situació, Joan Botey –que a principi de la dècada dels cinquanta passava alguns caps de setmana d'hivern al mas Plaja– encara recorda les colles de carboners que venien de la Cerdanya i el Ripollès i, en grups de quatre, feinejaven als boscos de la família Botey fent carbó que posteriorment anaven a vendre al mercat setmanal de la Bisbal. També les suredes que s'havien salvat del foc del 1928 eren pelades en arribar l'estiu.

>> *Mas Plaça de Fitor.*

Cal destacar que alguns dels masovers s'incorporaven a les colles de peladors.

Tot aquest món va enfonsar-se de cop i volta a la segona meitat de la dècada dels cinquanta. El 1955 va treballar a les terres la darrera colla de carboners i el 1957 van tancar totes les masoveries, llevat del mas Plaça i el mas Vidal. Les Gavarres, que s'havia anomenat *la muntanya dels cent focs* per la important activitat dels carboners, començà a buidar-se a causa del canvi energètic i del desenvolupament fabril i turístic de les ciutats que envolten el massís.

Del 1967 al 1996: a la recerca de noves oportunitats

Joan Botey va heretar la major de les terres familiars a les Gavarres en morir el seu pare, el 1967. Malgrat que era enginyer per l'Institut Químic de Sarrià i que es dedicava a l'alimentació animal –primer en fàbriques de pinso i posteriorment, com a autònom, treballant per a granges i empreses–, la nova càrrega familiar el va portar a estudiar enginyeria agrícola i a preocupar-se progressivament per tot allò que afectava la rendibilitat del bosc mediterrani.

Producte de la seva experiència laboral i dels nous coneixements obtinguts, va desenvolupar dues iniciatives a la finca de les Gavarres amb l'objectiu de cercar noves fonts econòmiques. La primera va ser mantenir dos ramats de cabres i ovelles, d'uns 500 caps cadascun, pasturant per les seves terres. Aquesta activitat va durar fins al 1996, en què Botey va decidir finalitzar-la per la pèrdua de confiança en els pastors, la dificultat de trobar-ne de nous i els diferents robatoris patits. La segona va ser la signatura d'un contracte amb la paperera Torras Hostench que implicava la construcció de terrasses en diferents vessants de la finca per tal de plantar-hi eucaliptus. Aquesta tasca, realitzada amb maquinària pesant

El 1955 va treballar a les terres la darrera colla de carboners i el 1957 van tancar totes les masoveries, llevat del mas Plaça i el mas Vidal

i que al cap de poc va ser assumida per la mateixa finca, va facilitar la creació d'una important xarxa de camins que s'ha convertit en un dels principals valors dels terrenys.

Del 1996 als nostres dies: l'entrada del turisme i la millora de la gestió forestal

Durant aquests darrers quinze anys un dels fets més rellevants per a la propietat ha estat l'aprovació del Pla tècnic de gestió i millora forestal (1996). Aquest document estableix els objectius forestals de futur i les accions que cal dur a terme. La preocupació de Joan Botey pel bosc mediterrani l'ha portat a participar en les principals institucions forestals mundials en representació del Consorci Forestal de Catalunya. A Catalunya forma part del Consell Directiu del Centre de la Propietat Forestal. En l'àmbit estatal, va ser vicepresident de la Confederació d'Organitzacions de Silvicultors Espanyols (COSE), i a nivell internacional ha format part dels òrgans de govern de la Confederació Europea dels Propietaris Forestals (CEPF) i ha estat membre de diferents comitès consultius de

>> *Eucaliptus.*

>> *Can Cals de Fitor.*

la UE i de la Confederació Mundial de Propietaris Forestals (IFFA), des d'on va tenir l'ocasió de parlar, com a únic propietari forestal, davant el plenari de les Nacions Unides en ocasió del Forum of Forests. En aquest sentit cal tenir present que el seu pare ja fou membre fundador del Consorci Forestal de Catalunya. La participació en aquests organismes ha anat paral·lela a la utilització de sectors de la seva finca per a l'experimentació, tal com han fet també altres propietaris forestals de la comarca de la Selva. A tall d'exemple podem esmentar les accions següents: el 1988 es va dedicar una parcel·la a l'experimentació en la producció de suro al mas Cals, amb la col·laboració de la Universitat de Girona; el 1993 es va fer una plantació de suros amb Tubex d'1,90 m al coll de Vicens, i el 1996 es va dedicar una parcel·la a l'estudi de l'escorrentia per part de la Universitat de Barcelona.

Però la principal experiència, per les seves conseqüències, va ser el registre continu del creixement diametral de suros sotmesos en quatre parcel·les a tres tractaments silvícoles diferents –estassada, aclarida de peus i estassada + aclarida– davant d'un testimoni sense tractament, tot entre el 2000 i el 2006. El seguiment es va dur a terme per ordi-

nador, dins les mateixes parcel·les, per part de l'IRTA i el CPF. D'aquesta experiència pionera se n'han extret dades del creixement de la biomassa de sotabosc, de la transpiració i retenció d'aigua dins el bosc, del creixement del suro... que han servit per incloure mesures a la normativa de prevenció d'incendis de la UE, com també per perfeccionar la silvicultura mediterrània del suro i la retenció d'aigua al bosc.

En l'àmbit turístic, diferents masies es van reconvertir en allotjaments de turisme rural, i, conjuntament amb el recent llançament de visites culturals guiades a la finca amb restauració a les seves masies i el lloguer d'espais de natura o de pagès per a esdeveniments, han generat una nova línia de negoci per a l'empresa familiar que gestiona la finca de Fitor, anomenada Agrofitor SA.

La construcció de terrasses amb maquinària pesant per plantar-hi eucaliptus va facilitar la creació d'una important xarxa de camins que s'ha convertit en un dels principals valors de la finca

Reptes de futur

En una finca eminentment forestal el futur passa per la persistència i la millora de les masses forestals. Per tant, a més de continuar millorant les suredes pel que fa a la qualitat del suro i el manteniment de l'aigua en el bosc, el principal repte és fer front als efectes dels riscos naturals, sobretot des del punt de vista de la prevenció. En aquest sentit, l'augment any rere any de la biomassa és un dels grans problemes, ja que augmenta el risc d'incendi, perill que, en ocasions, es veu agreujat per altres factors, com la tempesta de neu del 8 de març de 2010, que va fer caure un gran volum de brancada, arbres primis i biomassa. Joan Botey està treballant en una proposta tècnica per aprofitar la biomassa arbustiva del bosc mediterrani per a usos energètics. En conclusió, si volem seguir gaudint del paisatge de les Gavarres i dels seus allotjaments rurals o equipaments públics, el gran desafiament és tornar a utilitzar per a usos energètics la biomassa, tal com feien les generacions passades però amb tecnologia actual.

Josep Gordi Serrat
és professor de geografia de la UdG.